

nak igazi jellemzését. A szlávokról írott munkája, a Balitéletek megérdemelték volna, hogy Kardos ne elégedjék meg egyes részek közzétételével, hanem igyekezzék a munkák tárgyát megvilágítani, fejtegetni. E nélkül a Wesselényiről írott munka hiányos.

Ez apró hiányokat nem tekintve, igen sokat nyertünk Wesselényi életével. Régen nem jelent meg a magyar könyvpiaczon annyi érdekes történeti kérdésbe bevilágítást nyújtó könyv.

Lengyel Miklós.

Bacsányi János élete.

Irta: *Dr. Szinnyei Ferencz.* M. T. Életr. 1904. 3—4. füz. Athenaeum 210 l.

A megújhódás korának Bacsányinál alig van érdekesebb írója. Nemesak annyiban képviselője a megújhódásnak, mint Bessenyei, Gvadányi vagy Révai, hogy a magyar nyelv és nemzetiség magasra emelését munkálja írásaival; Bacsányi a politikai megújhódásnak is ernyedetlen munkása. A mint maga kiemelkedik a népi sorsból, úgy szeretné kiemelni hazáját az előjogok lenyűgöző hálójából. Hajlamaiért fogságot szenved, s hajlama hajtja, hogy Napoleon kiáltványát magyarul megszerkeszse. Mert hiába igyekszik Szinnyei valószínűségi alapra állítani azt, hogy nem Bacsányi volt e híres szózat fordítója: a körülmények, a mint azokat Széchy Károly összeállította, a Kazinczy feljegyzése mellett szólnak. Mindaddig, míg bizonyossággal nem lehet kimutatni, hogy más fordította, Bacsányit kell a Napoleon-féle kiáltvány fordítójának tartanunk. E tekintetben nincs okunk Kazinczyt elfogúlnak tartani. Mindenesetre van jogosultsága a Szinnyei állásfoglalásának is.

Amde nincs alapja Szinnyei azon felfogásának, hogy Bacsányi irodalmi vezérnek született. Bacsányi — ez a sui iuris férfiú — irodalmi vezér! Hiszen két íróval, Szabóval és Kazinczyval, az előleges megegyezés daczára is összevesz. Összetűz hivatalfőnökével, Rájnissal s élete második felében az egész magyar irodalommal ha nem is ellenséges viszonyban él, de jó viszonyban épen nem. Függetlenkedik, magában csak erényt, tehetséget, hivatást lát és érez; másoknak csak a hibáit vagy első sorban a hibáit látja meg. Ilyen jellem vezérnek nem való, legkevésbbé az irodalom köztársaságában. Tanúltsága, tehetsége, nyelvének ereje, gondolatainak gazdag fénye, ezek mind vezéri tulajdonságok; de hajthatatlansága, függetlenkedése, önmagának túlságos becsülése, íróársainak kiméltlen megbírása, nyersesége, nyugtalansága: erkölesi tulajdonságai mind nem vezérletre, nem az erők észrevétlen összekapcsolására, de azok szétválasztására hajtották őt. Ezért lett nem Bacsányi, hanem a síma, szépet és szépen beszélő Kazinczy az irodalmi vezér. Bacsányi pedig — igaz, más okokból is — egészen elszigetelődött.

Szinnyei azonban nemcsak a tartalomban, de az előadásban is sokat botlik. Előadása, nyelve szertefolyó és nagyon kezdetleges. Elemi iskoláit *valószínűleg* Keszthelyt végezte . . . Együtt koborolták be *valószínűleg* a váromladékokat . . . Lehet, hogy Oreczyéknál maradt . . . Ez a sok *valószínű, lehet, bizonyára, tán* stb rendkívül ingadozóvá, határozatlanná teszi előadását. Így pl. az 5—14 oldalon 20 ilyen pongyola határozója van. Számuk később sem apad. Kezdetlegességre vall továbbá az is, hogy lépten-nyomon kijelenti: most erről beszélek, most erről nem beszélek, erről később fogok szólni, most áttérek erre, most áttérek arra. Hiszen az ilyesmit felesleges oda vetni folytonosan. Az olvasónak úgy is van szeme a látásra s füle, hogy halljon. Egyébiránt ez a pongyolaság és gyakorlatlanság megvan Szinnyeinek Aranyról írott s a Bud. Szemlében megjelent cikkében is.

Bacsányi pályáját Kazinczy, Toldy, Horányi, Bayer, Szinnyei, Széchy stb. után megrajzolni épen nem volt valami súlyos probléma: azt azonban csak elvárhatni attól, a kinek munkáját a Tört. Társulat kiadja és segíti, hogy legalább élvezhetően mondja el a mondani-valót.

A füzethez Bacsányinak 9 kiadatlan verse s egy aesthaetikai cikke van függelékül csatolva.

Kristóf György.

KÜLÖNFÉLÉK.

A „Magyar nemzetségi zsebkönyv“ második sorozata, a „Nemes családok“ I. kötete jelent meg nem rég Budapesten (1905). A Magyar Heraldikai és Genealogia Társaság az általa 1888-ban megindított Nemzetségi Zsebkönyv folytatása gyanánt most adta ki a Nemes családok emez I. kötetét, mely 250 nemes családnak történetét, czimerének leírását, és genealogiai leszármazását adja. Minden egyes családnál a család múltja és jelenére vonatkozó adatok vannak feldolgozva, feltüntetve mindenütt a család származását, szétágazását, birtokviszonyait, röviden megemlítve a családnak történelmi és kiválóbb szerepet játszott tagjait, végül pontosan leírva annak czimerit. E részt Pettkó Béla igazgató vál. tag szerkesztette felhasználva úgy a családok által beküldött adatokat, valamint az egyes családokra vonatkozó irodalmat is. A genealogiai rész az egyes családok jelenleg élő nemzedékét öleli fel, feltüntetve annak közelebbi leszármazását. E résznek szerkesztője ifj. dr. Reiszig Ede igazgató vál. tag, ki fáradságos munkájának nagy körültekintéssel igyekezett megfelelni. Ama nemes családok közül, melyek adataikat